Suomessa on otettava käyttöön terveysperusteinen vero, joka kohdistuu sokeriin

Hallitusohjelmakirjaus: Väestön kansanterveyden edistämiseksi valmistellaan terveysperusteinen vero, joka kohdistuu sokeriin.

Tausta: Eurostatin tilastojen mukaan suomalaisista on tullut alle kymmenessä vuodessa Euroopan kolmanneksi lihavin kansa. Lihavuuden yleisyys on yli 20-vuotiailla naisilla 30 ja miehillä 27 prosenttia. Lähes joka toisella naisella (48 %) ja miehellä (44 %) on vyötärölihavuutta. Suomalaisista 2–16-vuotiaista tytöistä 17 prosentilla ja pojista 26 prosentilla on ylipainoa tai lihavuutta. Ylipaino ja lihavuus ovat Suomessa merkittävä kansanterveys- ja kustannuskysymys, mikä korostaa ennaltaehkäisevien ja varhaisten toimien merkitystä. Suomalaistutkimuksen (2025) mukaan lihavuudesta aiheutuu yhteiskunnalle yli 2,5 miljardin euron lisäkustannukset vuosittain.

Perusteluosa: Tarvitsemme kaikkia keinoja ja johdonmukaisia yhteiskunnallisia päätöksiä väestön terveyden edistämiseksi ja kestävän talouden luomiseksi. SOSTE ja sote-järjestöt ovat jo vuosia esittäneet terveysperustaisen veron käyttöönottoa vahvistamaan kansanterveyttä. Ensivaiheessa terveysvero voisi kohdistua sokeriin.

SOSTEn ennen viime eduskuntavaaleja toteuttamassa kyselyssä eduskuntapuolueille peräti kuusi eduskuntapuoluetta yhdeksästä kannatti terveysperusteisen veron käyttöönottoa ensi vaalikaudella. Orpon hallitus suunnitteli makeisveron käyttöönottoa, jonka valmistelu kuitenkin lopetettiin. Monet tahot, kuten THL ja STM ovat suositelleet terveysveron käyttöönottoa. Myös Maailman terveysjärjestö WHO suosittelee terveysverojen käyttöönottoa ja korottamista sokeripitoisille juomille osana tehokasta kansanterveys- ja rahoituspolitiikkaa. Kansainväliset esimerkit osoittavat (mm. Unkari, Britannia), että hyvin suunniteltu vero voi vähentää sokerin kulutusta ja parantaa kansanterveyttä.

Pistemäisistä haittaveroista on päästävä laaja-alaisiin veroihin. Porrastettu, ainesosaperusteinen sokerivero kannustaisi teollisuutta kehittämään terveellisempiä ja vähäsokerisimpia vaihtoehtoja ja ohjaisi siten kuluttajia tekemään parempia valintoja. Veron vaikutuksesta tuoreryhmässään terveellisemmät eli vähemmän sokeria sisältävät tuotteet maksaisivat epäterveellisiä vähemmän. Runsaasti sokeria sisältäviä tuotteita puolestaan verotettaisiin rankemmin.

Vaikutusarvio: Ihmisten kulutuskäyttäytymisen muuttuessa sokeriverolla olisi pidemmällä aikavälillä kansanterveyttä parantava ja sote-menoja alentava vaikutus. Porrastettu ja laaja sokerivero loisi myös tasapuoliset pelisäännöt elintarvikevalmistajille, kun kaikki paljon sokeria sisältävät tuotteet olisivat veron piirissä.

Kustannukset: SOSTE on arvioinut, että sokeriin kohdistuva terveysperusteinen vero voisi tuottaa vähintään 0,5 miljardin euron lisäyksen verotuloihin.

Lisätietoja: viestintä- ja yhteiskuntasuhdepäällikkö Ulla Kiuru, ulla.kiuru@soste.fi, 040 744 0888

- **Eurostatin tilastot lihavuuden yleisyydestä:** https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_10/default/table
- **Lihavuus (Terve Suomi 2023):** https://repo.thl.fi/sites/tervesuomi/ilmioraportit_2023/lihavuus.html
- **Ylipaino ja lihavuus lapsilla ja nuorilla (THL):** https://thl.fi/data-ja-tilastot/lapset-ja-nuoret/ylipaino-ja-lihavuus
- **FinWeight-tutkimus (2025) lihavuuden aiheuttamista kustannuksista:** https://www.uef.fi/fi/artikkeli/lihavuudesta-yli-25-miljardin-lisakustannukset-yhteiskunnalle-vuosittain
- **World Health Organization (2025).** *WHO launches bold push to raise health taxes and save millions of lives* (“3 by 35” Initiative): https://www.who.int/news/item/02-07-2025-who-launches-bold-push-to-raise-health-taxes-and-save-millions-of-lives